

Маълумотномаи

асосноккунии пешниҳоди лоиҳаи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи манъ намудани воридот, истеҳсол ва ба фурӯш баровардани лампаҳои симобдор дар Ҷумҳурии Тоҷикистон»

Лоиҳаи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи манъ намудани воридот, истеҳсол ва ба фурӯш баровардани лампаҳои симобдор дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» тибқи талаботи моддаи 18 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон», моддаи 12 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи муҳити зист» ва моддаи 4 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи партовҳои истеҳсоли ва истеъмоли», бо мақсади ҳифзи саломатии аҳоли ва пешгирии ифлосшавии муҳити зист аз ҳамагуна партовҳо, аз ҷумла партовҳои лампаҳои симобдор таҳия ва пешниҳод карда шудааст.

Бо мақсади таъмин намудани аҳолии мамлакат бо барқ дар фасли зимистон, Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24 апрели соли 2009, №653 «Дар бораи тадбирҳои иловагии истифодаи сарфачӯёнаи энергия» ба тасвиб расид. Бо мақсади ҳарчи беҳтар таъмин намудани аҳоли бо нерӯи барқ ва ба роҳ мондани истифодаи сарфачӯёнаи он, инчунин истифодаи васеи асбобу таҷҳизоти каммасрафи барқӣ, дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 майи соли 2009 истифодабарии лампаҳои каммасрафи барқӣ ба ҷойи лампаҳои тафсон оғоз гардид.

Истифодабарии лампаҳои каммасрафи барқӣ, ки бо ташаббуси Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ гардида, барои сарфакорона истифода гаштани захираҳои тавлидкунандаи барқ, махсусан дар фасли зимистон, ки ҷумҳурӣ танқисӣ мекашид, амали саривақтӣ ва муфид буд. Дар ин росто зарурияти ташкил намудани системаи безаргардонии чамъоварӣ, нигоҳдорӣ, интиқол ва коркарди лампаҳои каммасрафи симобдор ба миён омад, ки он воридоти техникаву технологияи зарурӣ ва манбаъҳои молиявиро талаб мекард.

Дар ин замина «Қоидаҳои чамъоварии лампаҳои аз истифода баромадаи симобдор аз аҳоли, шахсони ҳуқуқӣ, соҳибқорони инфиродӣ, интиқол ва безаргардонии онҳо» таҳия гардида, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 марти соли 2011, №97 «Дар бораи тадбирҳои оид ба ташкил намудани системаи безаргардонии чамъоварӣ, нигоҳдорӣ, интиқол ва коркарди лампаҳои симобдор» тасдиқ карда шуд.

Қоидаҳои мазкур тартиби муносибат бо партовҳои лампаҳои каммасрафи барқии люминисентӣ ва дигар лампаҳои симобдори аз истифода баромада, ки чамъоварӣ, нигоҳдорӣ, истифодабарӣ, безаргардонӣ, интиқол ва ҷойгиронии нодурусти онҳо метавонад боиси расонидани зарар ба ҳаёт, саломатии аҳоли, ҳайвонот, наботот ва муҳити зист гардад, муқаррар менамояд.

Тибқи талаботи банди 1 қарори болозикри Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон,

Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Корхонаи воҳиди давлатии «Ҳоҷагии манзилию коммуналӣ», мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳо, шаҳри Душанбе ва шаҳру ноҳияҳо, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот вазифадор гардидаанд, ки дар давоми солҳои 2011-2012 бо ҷалби сармояи дохилӣ ва хориҷӣ, грантҳо барои харидорӣ ва ба истифода додани на камтар аз панҷ адад дастгоҳи безараргардонии лампаҳои симобдори аз истифода баромада тадбирҳои зарурӣ андешанд.

Вале, мутаассифона, талаботи банди 1-и қарори мазкур аз тарафи вазорату идораҳои дахлдор то ба имрӯз ҳалли худро наёфтааст.

Дар ҷумҳурӣ аз давраи қабули қарори мазкур то ба имрӯз тибқи маълумоти пешниҳодгардида 1765 нуқтаи қабули лампаҳои симобдори каммасрафи аз истифода баромада ташкил карда шуда, аз аҳолии, ташкилоту муассисаҳо ва корхонаҳо ба миқдори 1402898 адад лампаҳои симобдори аз истифода баромада ҷамъоварӣ гашта, дар нуқтаҳои қабули муассисаҳои ҳоҷагии манзилию коммуналии вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳо ва корхонаҳо нигоҳ дошта мешаванд.

Солҳои охир шаҳрвандони ҷумҳурӣ зараровар будани лампаҳои каммасрафи симобдорро дарк намуда, аз истифодаи чунин лампаҳо даст кашида истодаанд. Айни замон дар аксари хонаҳои истиқоматӣ, корхонаву муассисаҳо ва кӯчаву хиёбонҳо лампаҳои каммасрафи нуридиодӣ истифода бурда мешаванд, ки аз лиҳози экологӣ безарар, инчунин арзон ва каммасраф мебошанд.

Тибқи тадқиқотҳои мавҷуда вазъи экологӣ дар ҷумҳурӣ имрӯз қаноатбахш арзёбӣ мегардад, аммо барои ҳифзи муҳити зист ва саломатии аҳолии аз ҳамагуна партовҳо, аз ҷумла партовҳои лампаҳои симобдор, ки ба талаботи экологӣ ва санитарӣ ҷавобгуй нестанд, бояд тадбирҳои зарурӣ андешида шаванд.

Тибқи меъёрҳои санитарӣ ҳадди ҷоиғи ғизлати симоб дар ҳавои атмосфераи биноҳои истиқоматӣ ҷамъиятӣ бояд $0,0003\text{мг/м}^3$ -ро ташкил кунад. Дар таркиби як адад лампаи каммасрафи симобдор бошад, ба ҳисоби миёна 2-7 мг симоб мавҷуд аст, ки ин хатари ҷиддии экологӣ мебошад. Ҷамъоварии лампаҳои мазкур бошад, имрӯз танҳо 18-20%-ро ташкил мекунад. Дар сурати шикастани танҳо як лампа ғизлати буғи симоб дар ҳавои атмосфера мумкин аст аз ҳадди ҷоиғи ғизлат беш аз 160 маротиба зиёд шавад. Ҳамин тавр таҳдид намудани зарари лампаҳои аз истифода баромадаи симобдор ба саломатии аҳолии ва муҳити зист аз эътимол дур набуда, аз мақомоти марбутатаи салоҳиятдор ҷорачӯии таъчириро тақозо менамояд.

Бо назардошти ҳамроҳ гардидани бисёр давлатҳо ба Конвенсияи Минаматаи Созмони Милали Муттаҳид оид ба симоб ва даст кашидани онҳо аз истифодаи лампаҳои симобдор эҳтимолияти бо ҳар роҳу восита ворид гардидани лампаҳои симобдори боқимондаи корхонаҳои истеҳсолкунандаи ин давлатҳо ба ҳудуди ҷумҳурӣ мавҷуд мебошад.

Лозим ба ёдоварист, ки аз тарафи Гурӯҳи корхонаҳои «Ғаюр Корея технолочӣ» дар ҳамкорӣ бо ширкати Кореяи Ҷанубӣ GAIA ENERGY Co.Ltd дар минтақаи саноатӣ - иноватсионии шаҳри Душанбе, моҳи декабри соли 2020, бо иштироки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон корхонаи истеҳсоли фурузонакҳои муосири нуридиодӣ ва дигар таҷҳизоти равшанидиҳанда мавриди истифода қарор дода шуд, ки дар он истеҳсоли беш аз 100 номгӯи фурузонакҳо ба роҳ монда шудааст.

Истеҳсоли фурузонакҳои нуридиодӣ, ки дар корхона бо истифода онро то зиёда аз 100 ҳазор соат имконият дорад.

Иқтидори истеҳсолии корхонаи нави саноатӣ дар марҳилаи аввал 1,2 миллион, марҳилаи дуюм 12 миллион ва дар марҳилаи сеюм 20 миллион дона фурузонакҳои нуридиодӣ ва дигар таҷҳизоти равшанидиҳанда дар як сол буда, талаботи ҷумҳуриро метавонад давра ба давра бо маҳсулоти истеҳсоли ватанӣ таъмин намояд.

Бояд қайд намуд, ки бинобар сабаби даст кашидани аҳоли ва зиёда аз 90% корхонаву ташкилотҳо аз истифодабарӣ ва соҳибкорон аз истеҳсоли чунин лампаҳо дар ҷумҳурӣ, қабули қарори мазкур ба фаъолияти молиявии соҳибкорони ватанӣ таъсири манфӣ намерасонад.

Бо назардошти гуфтаҳои боло, қабул ва иҷрои қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи манъ намудани воридот, истеҳсол ва ба фурӯш баровардани лампаҳои симобдор дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» амали саривақтӣ ва самарабахш буда, дар ҳифзи саломатии аҳоли ва муҳити табиати бихиштосоямон аз таъсири номатлуб ҳисагузор хоҳад буд.

Қабули лоиҳаи қарори пешниҳодшаванда аз буҷети давлатӣ маблағҳои иловагиро талаб намекунад.

Раис

Шерализода Б. А.